

V Bruseli 27. februára 2024
(OR. en)

Medziinštitucionálny spis:
2023/0323(COD)

6586/1/24
REV 1

COMPET 166
MI 169
IND 78
ECOFIN 179
FIN 156
CODEC 478
IA 47

POZNÁMKA

Od:	Výbor stálych predstaviteľov (časť I)
Komu:	Rada
Predmet:	Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o boji proti oneskoreným platbám v obchodných transakciách – diskusia o smerovaní

Delegáciám v prílohe zasielame podkladový dokument predsedníctva týkajúci sa návrhu nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o boji proti oneskoreným platbám v obchodných transakciách na účely diskusie o smerovaní na zasadnutí Rady pre konkurencieschopnosť 7. marca 2024.

Podkladový dokument predsedníctva

**Návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o boji proti oneskoreným platbám
v obchodných transakciách**

Diskusia o smerovaní

1. Návrh Komisie

Oneskorená úhrada faktúr je problémom spoločností vo všetkých odvetviach vo všetkých členských štátoch EÚ. Zvlášť negatívne dolieha na malé a stredné podniky (MSP), keďže tie závisia od pravidelných a predvídateľných peňažných tokov a majú obmedzenejší prístup k likvidite než veľké podniky.

MSP, ktoré dostanú zaplatené neskoro, musia pokrývať výsledný nedostatok likvidity z krátkodobých úverov, čo zvyšuje ich náklady na financovanie. Zníženie objemu oneskorených platieb je kľúčové na to, aby sa MSP poskytla likvidita potrebná na investovanie do inovácií alebo prenesenie zníženia nákladov na spotrebiteľov.

Na ochranu európskych podnikov, najmä MSP, a na zvýšenie ich konkurencieschopnosti bola preto prijatá smernica o oneskorených platbách¹. Oneskorené platby sú napriek tomu v súčasnosti príčinou 25 % konkurzov v EÚ. To viedlo k tomu, že Komisia 12. septembra 2023 uverejnila návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady o boji proti oneskoreným platbám v obchodných transakciách. Cieľom je riešiť nedostatky smernice v záujme zlepšenia platobnej disciplíny všetkých dotknutých subjektov a ochrany spoločností pred nepriaznivými vplyvmi oneskorených platieb v obchodných transakciách. Návrh je súčasťou širšieho „balíka pomoci pre MSP“, ktorý zahŕňal aj smernicu o zjednodušení daní pre MSP a oznámenie súboru opatrení Komisie na zjednodušenie postupov pre MSP, zlepšenie ich prístupu k financovaniu a ku kvalifikovanej pracovnej sile a na podporu MSP počas ich celého životného cyklu.

¹ Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2011/7/EÚ zo 16. februára 2011 o boji proti oneskoreným platbám v obchodných transakciách (prepracované znenie), Ú. v. EÚ L 48, 23.2.2011, s. 1 – 10.

Revízia pravidiel týkajúcich sa oneskorených platieb, ktorú navrhuje Komisia, nahrádza existujúcu smernicu nariadením so záväznou maximálnou lehotou splatnosti 30 dní pre všetky obchodné transakcie medzi podnikmi alebo medzi podnikmi a orgánmi verejnej moci. Zautomatizovala by sa tým platba kompenzačných poplatkov a úrokov v prípade oneskorených platieb, pričom tieto nové opatrenia by boli doplnené spoľahlivým rámcom presadzovania. Spoločnosti by sa tiež mohli na jeho základe jednoduchšie domáhať svojich práv, pretože sa zmierni ich zaťaženie a uľahčí sa prístup k účinnej náprave prostredníctvom mediácie.

Podľa posúdenia vplyvu, ktoré vypracovala Komisia, je cieľom nových pravidiel znížiť objem oneskorených platieb o 35 %. Ďalej by sa významne skrátil čas, ktorý spoločnosti vynakladajú na vymáhanie dlhu od dlžníkov, čím by európske podniky ušetrili 340 miliónov osobohodín, čiže 8,7 miliardy EUR. Okrem priamych peňažných prínosov by sa mala aj spravodlivejšie rozložiť likvidita v hospodárstve a znížiť závislosť MSP od externého financovania. Cieľom je chrániť MSP, ktorým často chýba vyjednávacía sila a sú nútené akceptovať nespravodlivé platobné podmienky.

Nástrojom, ktorý Komisia navrhla na revíziu, je nariadenie. Nariadenie má podľa Komisie skutočne množstvo výhod vrátane riešenia cezhraničného aspektu oneskorených platieb. Na základe nariadenia by kľúčové aspekty, ako je maximálna lehota na platby a postupy overovania, úrok z omeškania a výška paušálnej náhrady, boli rovnaké v celej EÚ a priamo uplatniteľné. Týmto spôsobom sa v súvislosti s uvedenými aspektmi zabezpečia rovnaké podmienky pre všetky členské štáty.

Členské štáty by zároveň mali možnosť prijať pre určité aspekty prísnejšie ustanovenia. Zachovali by si možnosť presadzovať kratšiu lehotu splatnosti prostredníctvom vnútroštátnych právnych predpisov. Postup prijímania alebo overovania môže byť výnimočne stanovený vo vnútroštátnom práve, ale len vtedy, ak je to nevyhnutne potrebné vzhľadom na osobitnú povahu tovaru alebo služieb. Tento postup musí byť výslovne opísaný v zmluve a tiež je obmedzený na maximálne 30 dní. Okrem toho by sa v nariadení stanovili povinnosti týkajúce sa orgánov presadzovania práva, systémov mediácie, riadenia úverov, odbornej prípravy v oblasti finančnej gramotnosti a nekalých zmluvných praktík a ustanovení, bolo by však na členských štátoch, aby ich doplnili podľa svojich vnútroštátnych právnych predpisov.

Navrhované nariadenie by sa vzťahovalo na platby uskutočnené v rámci „obchodných transakcií“, ktoré sa majú chápať ako transakcie medzi podnikmi alebo medzi podnikmi a orgánmi verejnej moci, ak je dlžníkom orgán verejnej moci, ktoré vedú k dodaniu tovaru alebo poskytovaniu služieb za odplatu. Toto vymedzenie zahŕňa projektovanie a realizáciu verejných prác, stavebných a stavebno-inžinierskych prác.

Nariadenie by sa nevzťahovalo na platby za transakcie so spotrebiteľmi, platby vykonané ako náhrada škody ani platby súvisiace s dlhmi, ktoré sú predmetom insolvenčného konania, vrátane konaní, ktorých cieľom je reštrukturalizácia dlhu.

V novom nariadení by sa členským štátom uložila povinnosť určiť vnútroštátne orgány zodpovedné za presadzovanie nariadenia, ktoré majú spolupracovať s Komisiou a inými príslušnými vnútroštátnymi orgánmi presadzovania práva, a mali by sa v ňom uviesť právomoci, ktoré musia mať tieto orgány presadzovania práva.

2. Pozícia členských štátov

Členské štáty vo všeobecnosti podporujú zohľadnenie záujmov MSP a sú úzko zosúladené s argumentmi Komisie. Mnohé členské štáty sa domnievajú, že stanovením predvídateľných lehôt splatnosti by sa zlepšila platobná kultúra v Európe, lepšie by sa vymedzila zmluvná sloboda, vytvorilo bezpečnejšie podnikateľské prostredie, zvýšili peňažné toky, zvýšili investície, a tým by sa posilnila konkurencieschopnosť spoločností EÚ, najmä MSP.

Veľa členských štátov a zainteresovaných strán je však znepokojených návrhom Komisie, pokiaľ ide o zasahovanie nariadenia do zmluvnej slobody, nedostatok času na kontrolu dodaného tovaru alebo poskytnutých služieb a možné konflikty s vnútroštátnymi právnymi predpismi. Poukázali na to, že individuálne platobné podmienky sú dôležitou súčasťou obchodných zmlúv a mnoho fungujúcich obchodných modelov je založených na dlhých lehotách splatnosti. Z ich pohľadu by obmedzenie zmluvnej slobody podnietilo spoločnosti k presunu zmluvných vzťahov do krajín mimo EÚ.

Veľká väčšina členských štátov je preto proti navrhovanej maximálnej lehote splatnosti 30 dní, ktorú vo všeobecnosti považujú za neprimeraný zásah zákonodarcu. Vzhľadom na skutočnosť, že súčasná smernica už mala vplyv na zmluvnú slobodu a že toto obmedzenie zmluvnej slobody je odôvodnené sledovaním všeobecného záujmu, konkrétne hospodárskeho zdravia spoločností, a teda aj hospodárskeho zdravia EÚ, požadujú pružnejšie pravidlá a možnosť, aby si obchodní partneri mohli dojednať svoje vlastné lehoty splatnosti, najmä medzi podnikmi rovnakej veľkosti. Mohli by sa vzájomne dohodnúť dlhšie lehoty splatnosti, pričom by to nemuselo nevyhnutne znamenať nerovnakú vyjednávaciu silu. Zavedenie prísneho stropu na lehoty splatnosti by znamenalo uplatňovanie rovnakých pravidiel na rôzne obchodné situácie.

S tým úzko súvisia aj obavy členských štátov týkajúce sa výberu právneho nástroja, najmä plne harmonizačného účinku nariadenia, ktoré by sa uplatňovalo rovnakým spôsobom v širokej škále rôznych obchodných situácií a členským štátom by ponechalo veľmi obmedzený manévrovací priestor na prispôbenie pravidiel ich vnútroštátnemu kontextu.

Členské štáty vyjadrili obavy aj v súvislosti s administratívnou záťažou, ktorú by navrhované nariadenie predstavovalo pre spoločnosti a orgány verejnej moci, najmä pokiaľ ide o povinnosť hlavných dodávateľov v rámci verejných zákaziek na uskutočnenie stavebných prác poskytnúť dôkaz o tom, že subdodávateľom zaplatili.

Okrem toho viaceré členské štáty majú obavy v súvislosti so stanovením vnútroštátnych orgánov na zabezpečenie súladu s nariadením. Okrem obáv týkajúcich sa administratívnej záťaže a nákladov spojených so zriadením a fungovaním týchto orgánov verejnej moci existujú aj obavy týkajúce sa rozsahu právomocí, ktoré im boli zverené v navrhovanom nariadení, najmä pokiaľ ide o prekrývanie právomocí týchto orgánov s právomocami súdov, čo by mohlo viesť k vytvoreniu dvoch typov paralelných postupov.

3. Otázky do diskusie

Ministri sa vyzývajú, aby usmerňovali rokovania najmä v súvislosti s dvoma aspektmi:

- Majúc na pamäti ciele revízie smernice o oneskorených platbách, ktorými sú chrániť európske podniky, najmä MSP, pred oneskorenými platbami a spôsobiť posun smerom ku kultúre včasných platieb, sa ministri vyzývajú, aby vyjadrili svoje názory na výber právneho nástroja.
 - Vzhľadom na nevyhnutnosť ochrany hospodárskeho zdravia spoločností, najmä MSP, a uznávajúc, že je dôležité, aby orgány verejnej moci vytvorili precedens pre rýchlu platbu, sa ministri vyzývajú, aby sa podelili o svoje názory na návrh zaviesť záväznú lehotu splatnosti 30 kalendárnych dní. Mali by sa zaviesť mechanizmy flexibility na riešenie rôznych situácií, v ktorých podniky fungujú? Tieto názory budú podkladom pre rokovania počas budúcich zasadnutí pracovnej skupiny.
 - Majúc na pamäti ciele revízie smernice o oneskorených platbách a základné dôvody, najmä nedostatok vhodných odrádzajúcich prostriedkov a nedostatočné mechanizmy presadzovania, sa ministri vyzývajú, aby sa podelili o svoje názory na navrhované orgány presadzovania práva. Mali by sa pri rešpektovaní právomocí súdov v občianskych sporoch zaviesť mechanizmy kontroly a presadzovania s cieľom znížiť objem oneskorených platieb v obchodných transakciách?
-